timi, veidu pasuktas į Š. Šurfe atidengta tik dalis palaidojimo. Kadangi elektros tinklai buvo klojami tik 50 cm gylyje, mirusiojo palaikai neišimti. Atidengtoje dalyje įkapių nerasta. 1,2–1,4 m gylyje šurfe rasta kaltinė vinis.

Šurfe 5, 1,4 m gylyje, šurfo viduryje ir prie Š sienelės atsidengė kitas *kapas* su išlikusiomis karsto liekanomis. Karsto ilgis buvo 1,1 m, plotis – 50 cm. Sprendžiant pagal karsto dydį, rastas vaiko kapas. 1,2–1,3 m gylyje buvo rasta kaltinė geležinė vinis. Daugiau įkapių prie abiejų palaidojimų nerasta. Žinant, kad dabartinė bažnyčia statyta apie 1875 m., tai negali būti XIX a. antros pusės palaidojimai. Juos pagal rastas kaltines vinis reikėtų datuoti XVII a. antra puse – XVIII a.

Tarp šurfų 1 ir 2 kastoje trasoje rasta senosios bažnyčios (XVIII a.) stogo dangos iš skalūno fragmentai.

Tarp šurfų 1 ir 4 kastoje trasoje rasti 80–100 cm pločio, apie 35 cm storio neaiškių pamatų fragmentai, kurie tęsėsi R–V kryptimi. Prie jų rasti juodai glazūruotų koklių fragmentai datuojami XVIII–XIX a. pradžia.

2004 ir 2006 m. žvalgomieji archeologiniai tyrimai parodė, kad evangelikų reformatų bažnyčios šventoriuje vykdant žemės darbus giliau nei 60 cm būtini archeologiniai tyrimai, nes dar nėra lokalizuotos keturių čia XVI a. pabaigoje – XIX a. pirmoje pusėje stovėjusių bažnyčių vietos.

BIRŽAI CHURCHYARD EXCAVATIONS

In 2006 two churchyards were excavated in Biržai Old Town. A total area of about 42 m^2 was excavated on the grounds of the rectory of the Catholic church located at J. Radvilos St. 2A. 3 burials without grave goods that date to the 2nd half of the 17th–18th century and a fragment of a foundation with late 16th century finds (Figs. 1–2) were discovered. A total area of about 120 m^2 was excavated in the churchyard of the Biržai Evangelical Reformed church (Reformatų St. 3). 3 burials without grave goods that also date to the 2nd half of the 17th–18th century were found here.

PAŠVITINIO BAŽNYČIOS ŠVENTORIUS

Ernestas VASILIAUSKAS

Atliekant žvalgomuosius tyrinėjimus Pašvitinio (Pakruojo r.) bažnyčios šventoriaus R dalyje kastame šurfe 15 (tęstinė viso miestelio tyrinėtų vietų numeracija nuo 2005 m.), atidengti XVII a. datuojami 4 apardyti kapai. Visi mirusieji galvomis buvo orientuoti į V. 3x2 m dydžio (6 m^2) šurfas 15 ištirtas 3,8 m į ŠV nuo šventoriaus tvoros, 1 m į ŠR nuo koplytėlės XI. Jis orientuotas palei šventoriaus tvoros liniją PV–ŠR (50–230°) kryptimi.

Šurfe išskirti 3 sluoksniai. Iki 30 cm gylio buvo velėninis sluoksnis. 30 cm gylyje atsidengė supiltinis kalkių sluoksnis, kuriame rastos plytų nuolaužos. 60 cm gylyje atsidengė perkastas geltono smėlio sluoksnis. Jame surinkti žmonių kaulai, XVI–XVII a. sidabrinės ir varinės monetos, žiesta redukcinė keramika (dalis jos dekoruota bangelės ornamentu).

1,1 m gylyje smėlio struktūra pakito – pašviesėjo. Jame radiniai surinkti tie patys kaip ir aukščiau esančiame sluoksnyje. 2 m gylyje rasti suversti žmonių kaulai, kaukolės su ra-

1 pav. Pašvitinys. Šurfas 15. *E. Vasiliausko nuotr.*
Fig. 1. Pašvitinys. Test pit 15.

diniais – bronziniais žiedais, kryželiais, stikliniais ir akmeniniais karoliukais, varinėmis XVII–XVIII a. monetomis. 2,3–2,4 m gylyje atidengti kapai (1 pav.).

Kapas 1 apardytas, be galvos, kairės kojos. Mirusiojo rankos buvo sudėtos ant juosmens. Griaučių plotis ties alkūnėmis buvo 43 cm, pečiais – 36 cm, ilgis – 142 cm. Po juo atsidengė įžemis – baltas smėlis. Radinių kape nerasta, tik virš jo buvo rasta moneta (saga?). Po juo buvo apardytas kapas 5 (?) (jo paviršiuje rastas LDK Jono Kazimiero 1666 m. šilingas).

Kapas 2 apardytas, be galvos, dubens kaulų, dešinės rankos. Griaučiai – 130 cm ilgio, juosmens plotis – 31 cm. Radinių nerasta.

Kapas 3 atsidengė PR sienelėje, jame buvo 100 cm ilgio, 20 cm pločio griaučiai.

Kapas 4 atsidengė ŠV sienelėje. Griaučių ilgis – 132 cm, plotis – 10 cm.

Iki 200–230 cm gylio buvo surinkta nemažai atsitiktinių radinių: XVI–XVII a. žiestos tradicinės krašto keramikos, 2 bronziniai

2 pav. Pašvitinys. Šurfe 15 surinkti atsitiktiniai XVII–XVIII a. bronziniai radiniai.
E. Vasiliausko nuotr.
Fig. 2. Pašvitinys. 17th – 18th century bronze chance finds collected in test pit 15.

XVII–XVIII a. žiedai apvalia galvute, 2 apvalios formos sagtelės, 3 kryželiai (2 pav.), 2 ap-

kaliukai, 2 skaidraus stiklo kampuoti ir 1 akmeninis šlifuotas karoliukas, 13 XVI–XVIII a. varinių ir sidabrinių monetų. Monetas nustatė LNM Numizmatikos skyriaus specialistas E. Remecas. Tai Jono Kazimiero LDK (Vilnius, Marienburgas, Kaunas – visi 1666 m., Brestas – 166? m.), Lenkijos (Ujazdovas – 1661 m., nenustatytos kalyklos – 1663, 1664, 166? m.), Jono Chodkevičiaus Uždauguvio kunigaikštystės (1572 m.), Adolfo Gustavo (1621–1632 m.) ir Kristinos Augustos Vazos (1632–1654 m.) Rygos sidabriniai šilingai, Rusijos imperijos Petro I 1721 m. varinė poluška bei viena tiksliau nenustatyta moneta.

Radiniai saugoti perduoti JIKM.

PAŠVITINYS CHURCHYARD

In conducting the field evaluation, 4 disturbed burials (Fig. 1) that date to the 17th century were unearthed in the E part of the churchyard. The heads of all the individuals were oriented to the W. The burials were without grave goods but various finds were collected by chance: traditional 16th–17th century local thrown pottery, 2 bronze 17th–18th century rings with a round top, 2 small round buckles, 3 crosses (Fig. 2), 2 small metal ornaments, 2 clear glass square beads, 1 polished stone bead, and 13 copper and silver coins from the 16th–18th centuries.

KLAIPĖDOS ŠV. JONO XVII A. BAŽNYČIA

Gintautas ZABIELA

2006 m. Klaipėdos senamiesčio sklype Turgaus g. 37 BRIAI pagal tarp universiteto ir UAB „Invalda Real Estate“ pasirašytą sutartį vykdė archeologinius tyrinėjimus. Tyrinėjimų tikslas buvo aptikti ir ištirti sklype pagal istorinių šaltinių duomenis lokalizuojamą XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios Šv. Jono (Johano) bažnyčią, lokalizuojamą buvusio Klaipėdos konditerijos fabriko teritorijoje.

Sklypas Turgaus g. 37 yra Klaipėdos senamiesčio R pakraštyje, šalia Šv. Jono kalneliu vadinamų Klaipėdos miesto XVII–XVIII a. žemių įtvirtinimų, tarp XX a. pabaigoje rekonstruoto vieno jo bastiono ir Danės upės susidariusiame iškyšulyje. Sklypo teritorija yra beveik lygi, per 1,5 m žemėjanti į ŠV (Danės upės) pusę. Ji užima netaisyklingos trapecijos formos apie 120x60(30) m dydžio plotą, pailgą PV–ŠR kryptimi. Pokario metais ši Klaipėdos senamiesčio dalis pateko į uždarą konditerijos fabriko teritoriją. Teritorijos centre stovėjo dviaukštis gamybinis pastatas, apjuostas asfaltuotu kiemu, Š pakraštyje – XIX a. viduryje statytas ir XX a. antrojoje pusėje rekonstruotas ilgas vienaukštis prekių sandėlis, dabar saugomas kaip vietinės reikšmės architektūros paminklas, PR pakraštyje – keli XX a. antrojoje pusėje pastatyti prie miesto gynybinių pylimų vidinės pusės prišlieti ūkinės paskirties vienaukščiai pastatai, V pakraštyje – vienaukščiai, irgi XX a. antrojoje pusėje pastatyti garažai bei dengta pavėsinė. Klaipėdos konditerijos fabrikas prieš kelerius metus buvo iškeltas į miesto pakraštį ir visi minėti pastatai liko tušti. Ištyrus plotą 1 ir jame neradus aiškesnių bažnyčios liekanų, tapo aišku, kad jos gali būti tik po esamo gamybinio pastato teritorija. Jo konstruktyvas neleido tyrinėti pastato viduje ir šis gamybinis pastatas 2006 m. liepos – rugpjūčio mėnesiais buvo nugriautas.